

Novaja Pravda

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Vsakemu svoje

Sporazum sta podpisala dr. Maček in Cvetković. — Pričakovati je odločujočih dogodkov v notranji politiki

V času, ko divja okrog nas tako imenovana vojna živcev in rdeče zunanje-politična obzorja od bližajočega se svetovnega požara, nimamo druge želje, da bi bil naš narod v notranjosti umirjen in složen ter tako tudi pripravljen na dogodke jutrišnjega dne. Kajti le tako bo lahko sprejel brez strahu za prihodnost tudi najtežje, kar bi utegnulo priti nanj.

Usodno bi bilo, če bi se v današnjih časih del naroda odtegoval odgovornosti za našo bodočnost in se ne bi živo zavedal, da je z življenjem in smrtjo povezan s celoto. Karkoli storimo, da pride do popolnega notranjega izmirjenja in do koncentracije narodovih sil, je dobro, plemenito in res nacionalno delo.

Gotovo nikogar ni med nami, ki bi si srčno ne želel popolnega sporazuma med Srbi in Hrvati. Če kdaj, je danes potrebno, da se tudi Hrvati udeležijo državnega življenja in da prevzamejo s tem tudi breme odgovornega konstruktivnega dela.

Iz Zagreba prihajajo vesti, da je sporazum med dr. Mačkom in Cvetkovićem, kot posebnim zaupnikom najbolj odgovornih faktorjev v državi, podpisan. Rešeno je vprašanje kompetence nove hrvatske edinice in vprašanje neposredne udeležbe Hrvatov v vladi. Z največjim optimizmom se pričakuje dogodkov, ki bodo v naši državi iz temeljev spremenili politične, gospodarske in socialne razmere in ki bodo prinesli novo in plodno udejstvovanje oseh narodovih sil.

Vseučiliški profesor dr. Ilič, ki je pri sporazumu sodeloval kot strokovnjak, pravi v nekem članku, da bo po sporazumu naša država urejena na načelu «vsakemu svoje». Ne bo več prilike, da celota tlači posamezne dele, ali posamezni deli ovirajo razmah celote. Nastopil bo mesto razedinjevanja postopek zedinjevanja, osnovan na ustvarjanju in jačanju skupne zavesti kot najbolj sigurnega temelja za državno edinstvo.

Želimo, da bi načelo «vsakemu svoje» res prineslo novo dobo državnega življenja in ustvarilo iz «razdeljene sovine» vendarle celoto, srečno in nepremagljivo Jugoslavijo.

Želimo, da bi načelo «vsakemu svoje» res prineslo novo dobo državnega življenja in ustvarilo iz «razdeljene sovine» vendarle celoto, srečno in nepremagljivo Jugoslavijo.

Dopusti na Švedskem

Tudi pri nas bi morali dobiti delavci plačane dopuste, druge države so nam lahko za vzgled

Po zakonu ima na Švedskem delojemalca, ki je odslužil v enem in istem podjetju neprekinjeno vsaj 180 delovnih dni, pravico za vsak mesec zaposlitve v preteklem kolektorskem letu po en dan plačanega dopusta. Kratkotrajne prekinitve v gornji meri delovnih dni ne morejo imeti nobenega vpliva na zakonito odpadajočo odmero dopusta. Za pravico do dopusta velja vsak oni mesec, v katerem je delojemalca delal za delodajalca vsaj 16 delovnih dni in je tako zagotovljena pravica do plačanega dopusta tudi vsem onim delavcem, ki delajo le po nekaj dni na teden (običajno le po štiri dni). Kot delovni dnevi se računajo tudi oni dnevi, katere je prebil delavec na svojem rednem plačanem ali bolniškem dopustu oziroma v vojaški službi. Javni in ostali običajni prazniki, ki se normalno praznujejo, se lahko vračunajo v dopust le, če traja ta najmanj šest zaporednih dni. Nikakor se pa ne smejo vračunavati v dopust nedelje. Novi zakon torej zagotavlja delojemalcu pri rednem poslovanju praktično nerazbitih 14 dni letnega plačanega dopusta.

Čas nastopa dopusta odreja delodajalec, vendar pa mora o tem ob-

vestiti delojemalca vsaj 14 dni pred nastopom dopusta. Odpadajoči zaslužek za čas dopusta mora biti izplačan delavcu ob nastopu dopusta v naprej, kakor mora dobiti delavec, ki ima sicer hrano in stanovanje pri delodajalcu, pa se tega za čas dopusta odreče, tudi odpadajoči znesek za hrano in stanovanje. Delavci, katerih delo je tako, da jih skoro ni mogoče nadomestiti in ki so zaposleni v poklicih, ki se izvršujejo na prostem, na deželi in pašnikih, lahko dobijo namesto dopusta ustrezajočo odškodnino v gotovini. V sporazumu z delodajalcem lahko odloži delavec svoj plačani letni dopust za leto dni, toda ne za več. Delavci, ki svoje službeno mesto predčasno zapustijo ali so redno odpušteni, imajo pravico do denarne odškodnine za pripadajočo jim dopustno dobo. Kateri delavec svojega dopusta ne izrabi, temveč mora zaradi okoliščin nujno delati, mora prejeti poleg normalne plače še posebno odškodnino za plačani dopust. Končno obsega gornji novi moderni zakon še več drugih, manj pomembnih določil in zaščitnih delavskih odredb.

Trepča

Tako se imenuje kraj v Srbiji, ki je bogat na svinčeni rudi in na drugih redkih in zato važnih rudah, ki igrajo v gospodarskem življenju veliko vlogo. Tako pa se tudi imenuje družba, nevidna in skrita družba posameznih kapitalistov, ki je lastnik teh rudnikov. Lastniki rudnika so angleški kapitalisti, ki žive svoje lahko in brezskrbno življenje v Londonu ali v drugih velikih mestih Anglije ali drugod v svetu. Ti bogataši komaj vedo, kje leži Jugoslavija, gotovo pa ne vedo, kje leži vas Trepča, iz katere v njihove žepe vsako leto tečejo veliki milijonski zneski, ki predstavljajo čisti dobiček obratovanja v rudnikih, v katerih je za skromno plačo zaposlen skromen in delaven jugoslovanski delavec. Kapitalistična družba je v rudniških pisarnah in obratih nastavila svoje zanesljive ljudi, jugoslovanske ali angleške narodnosti, ki poznajo samo en cilj: koristiti svojem gospodarju s čimvečjim izkoriščanjem podzemeljskega bogastva in z dosego čim večjega dobička.

Čitali smo, da so rudniki v tem kraju najbolj dobičkanosni rudniki v naši državi, ki vsako leto donajajo večje dobičke, ki gredo ven iz naše zemlje v tuje kraje in seveda za tuje koristi. Ako so bili dobički pred nekaj leti samo par deset milijonov dinarjev, so v zadnjih letih poskočili na več sto milijonov dinarjev, tako, da se vloženi kapital obrestuje izredno visoko. Dobički za mnogo milijonov presegajo delniško glavnico. Celo naši kapitalistično orijentirani časopisi so s posebno pozornostjo govorili o pravljičnih zasluhkih teh angleških družb in pripominjali, da so dobički pretirani ter da gredo na škodo našemu domačemu gospodarstvu, našim finančnim potrebam in pa v zelo veliki meri na škodo zdravja in socialnih potreb v rudnikih zaposlenega delavstva. Seveda kapitalistično razpoloženi časopisi niso hoteli s pravo besedo na dan, ker bi s tem grešili proti lastnim tendencam, vendar pa je bilo očitno, da so hoteli reči, da naša državna finančno-gospodarska politika tajnim družbam ne bi smela dopuščati tako visokih dobičkov, ki so v svojem bistvu enaki nezdravemu izkoriščanju našega živega delovnega človeka in naših prirodnih bogastev.

Na dlani leži, da je taki zlorabi treba napraviti odločen konec — s krepkimi socialnimi in finančnimi zakoni. Opazovati pa moremo nasprotno, da imajo tuje kapitalistične družbe, katerim je izročena naša zemlja v izkoriščanje, posebna zakonska olajšanja glede davkov, carine, valutnih in deviznih predpisov, da jim je na ta način zagotovljeno izredno visoko obrestovanje vložene glavnice in da je onemogočena vsaka izguba. Nikjer ne vidimo, da bi take privilegirane družbe imele tudi posebne dolžnosti, ki se tičejo zaščite naših domačih socialnih in gospodarskih potreb, tudi ne za slučaj, ako je gospodarjenje teh družb visoko rentabilno in konjunkturno.

Z družbo Trepča so se morali naši socialno-politični delavci že pogosto ukvarjati. Poleg političnih dnevnikov in gospodarskih listov so o žalostnih in skrajno neugodnih socialnih prilikah v tem rudniku zelo veliko pisali zlasti delavski politični in strokovni listi, ki so na posebno kričevih primerih kazali na usodopolne posledice brezsrčnega in vsestranskega izkoriščanja našega živega in neživega bogastva po hladnokrvnih in kramarsko navdahnjenih Angležih. Na raznih anketah in konferencah smo imeli priliko slišati o velikem številu težkih obratnih nezd, o pomanjkanju varnostnih naprav, o slabih in nezdrih stanovanjih, o nizkih mezdah, o omalovaževanju socialno-zaščitnih predpisov, ki naj jugoslovanskemu delavcu vsaj malo varujejo njegovo človeško čast in dostojanstvo. Delavec v tem rudniku je bil na vsak korak manjvreden človek, oholi tujec je smatral, da njemu naših državnih zakonov ni treba spoštovati, da je on oblast nad oblastmi, nikomur podrejen in odgovoren gospod, ki ima samo eno nalogo: pobrati iz zemlje in od ljudi kar je največ mogoče. Naše oblasti so z vso obzirnostjo gledale to početje, kot da živimo v koloniji, ne pa v svobodni in ponosni jugoslovanski državi.

Resno je na to podjetje postala pozorna naša javnost v času, ko je nastal spor z okoliškimi kmeti, katerim so škodljivi plini in dim uničili polja in pridelke daleč naokoli. Podjetje ni kazalo pripravljenosti, da to škodo primerno prizna in odplača. Ogorčenje prebivalcev je bilo vsaki dan večje, stopnjevala pa se je tudi neuvrednost podjetja. Ti spori še danes niso končani — in Bog ve, kako bodo.

Prišlo pa je najstrašnejše in najsrmatnejše, naravnost nerazumljivo predrzno in oholo početje podjetja. Delavci so imeli s podjetjem kolektivno pogodbo, ki jim je zajamčilo najskromnejše pravice. Ta pogodba je potekla in delavci so pri pogajanjih za novo pogodbo stavili nekaj predlogov za izboljšanje svojega položaja. Podjetje je predloge odbilo — zaprlo rudnik, ustavilo delo in delavce s tem razgnalo na domove, bogastvo v zemlji pa prepustilo negotovi usodi. S tem je kapitalistična brezobzirnost dosegla višek, ki do skrajnosti žali našo nacionalno čast in ponos našega domačega delavca in prebivalstva. Tu mora obzirnost naših oblasti nehati! S kratko in nujno uredbo je rudnik razlastiti zaradi ogrožanja javnih koristi in ga vrniti našem domačemu nacionalnemu gospodarstvu.

Ta slučaj nam mora biti najresnejši opomin, da je skrajni čas, da vsa inozemska podjetja ali podjetja s pretežno tujim kapitalom s primerno zakonodajo ohranimo naši skupni nacionalni posesti — in da delo v teh podjetjih usmerimo tako, da bodo pravilno zaščitene naše socialne in narodne koristi in pravice.

Odškodnine za vajence

Ministrstvo za socialno politiko je izdelalo osnutek o minimalni odškodnini za delo vajencev

Obrtni zakon predvideva v § 267., da pripada učencu po enoletni učni dobi odškodnina za delo. Minimalne odškodnine predpiše minister trgovine v sporazumu z ministrom socialne politike s posebno uredbo.

Delavska zbornica je poslala strokovnim organizacijam sedaj načrt uredbe o minimalni odškodnini za delo vajencev, ki se glasi:

Čl. 1. 1.) Učencu pripada od dneva uveljavljanja te uredbe pravica na odškodnino za delo po odredbah te uredbe. 2.) Ta odškodnina se ne more s pogodbo niti omejiti, niti ukiniti. S pogodbo se zamore določiti samo večja odškodnina, kakor je priznana s to uredbo. 3.) Za učenca v smislu te uredbe se smatrajo, ne oziraje se na spol, osebe, navedene v § 252. obrtnega zakona, ki so zaposlene v obratih in podjetjih, navedenih v odst. 1 § 1 in odst. 1 § 433 obrtnega zakona.

Čl. 2. Odškodnina za delo po tej uredbi pripada učencu za oni čas, ki je z zakonom odrejen za učenje. Čim poteče rok učenja, predviden z zakonom, pripada dovršenemu učencu mezda v smislu «Uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razsodništvu» od 12. februarja 1937, M 3 št. 54, Sl. Nov. 33/XI od 13. februarja 1937.

Čl. 3. V prvem letu učenja učencu ne pripada pravica na nagrado. V tem času zamore dati službodavec odškodnino za delo po svojem lastnem prevdanku. Taka odškodnina se zamore tudi dogovoriti v smislu odredb tč. 8 § 260 obrtnega zakona.

Čl. 4. Službodavec, ki daje učencu v času učenja brezplačno stanovanje, hrano in obleko, ni obvezan dajati v drugem in tretjem letu nikake druge nagrade. V četrtem letu pa je službodavec dolžan dajati 25odstotne dnevnice, navedene v čl. 8 te uredbe.

Čl. 5. Službodavec, ki ne daje učencu v času učenja stanovanja, hrane in obleke, je dolžan dajati v drugem letu 25 odstotkov, v tretjem 50 odstotkov, a v četrtem 75 odstotkov dnevnice, navedene v čl. 8 uredbe.

Čl. 6. Službodavec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno odškodnino v višini ene tretjine, a službodavec, ki daje učencu stanovanje brez hrane, mora dati učencu minimalno odškodnino v višini dveh tretjin zneska, navedenega v § 5 te uredbe.

Čl. 7. Ako je službodavec dal učencu obleko in jo je učenec sprejel, se zniža učencu pravica na odškodnino v denarju za vrednost obleke.

Čl. 8. Kot podlaga za odmero odškodnine v smislu čl. 4 in 5 te uredbe služi minimalna dnevnička, predvidena z odredbo čl. 1 uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razsodništvu od 12. II. 1937 MS št. 54 Sl. nov. 33/XI od 13. II. 1937.

Tudi ta načrt se odlikuje po nejasnostih in dvoumnostih. Nerešeno je vprašanje, kaj je z učenecem, ako ni sklenjena učna pogodba. Dalje je sporna višina nagrade, ker čl. 1 uredbe o minimalnih mezdah sploh ne predvideva minimalne mezde, marveč le osnovno mezdo. Odškodnina je dalje določena po letih učenja, ne oziraje se, ali traja učenje dve, tri, štiri ali več let. Predvideno tudi ni zastaranje učenčevega zahtevka in končno dopušča načrt izigravanje odškodnine s sklenitvijo take učne pogodbe, da bi moral učenec oč daleko več plačati mojstru odškodnine za učenje, kakor bi prejel učenec odškodnine za delo.

Ako se vzame za podlago osnovna dnevnička Din 2.—, bi znašale odškodnine: 1.) Pri učencu, ki ne dobi pri mojstru nikake oskrbe: prvo leto nikake nagrade, drugo leto Din 0.50, tretje leto Din 1.— in četrto leto Din 1.50 na uro. 2.) Ako ima učenec hrano brez stanovanja pri mojstru: prvo leto nikake nagrade, drugo leto Din 0.17, tretje leto Din 0.33 in četrto leto Din 0.50 na uro. 3.) Ako ima učenec stanovanje brez hrane pri mojstru: prvo leto nikake nagrade, drugo leto Din 0.34, tretje leto Din 0.67 in četrto leto Din 1.— na uro. 4.) Ako ima učenec stanovanje, hrano in obleko pri mojstru, ne dobi do tretjega leta nikake nagrade, četrto leto pa Din 0.50 na uro.

Delavska zbornica smatra, da je nujno potrebno izdelati popolnoma nov načrt uredbe, ki naj določa, da se odškodnina za učenje določi po četrtinah dogovorjene dobe. Odškodnina mora biti enotna za vse vajence v državi, ali naj pa dobe učenci vsakokratno minimalno mezdo v dotični banovini, ki velja za mladoletne delavce. V uredbi naj se predvidi postopek za one slučaje, kjer učna pogodba ne bi bila sklenjena in da dobi vajenec takoj vsaj minimalno mezdo, kakor hitro je dovršil učno dobo. Vprašanje odškodnin bi se lahko reševalo tudi s kolektivnimi pogodbami.

O načrtu pogodb bodo razpravljale tudi strokovne organizacije, nakar bo sporočila Delavska zbornica svoje končno mišljenje ministrstvu za socialno politiko.

Zaposlitev žensk

Nikogar ne more biti, ki bi nasprotoval zaposlitvi žen v podjetjih. Tudi poročene žene morajo služiti, če hočejo, da skupno z možem prežive svoje družine. Kajti možje sami ne zaslužijo toliko, da bi imela družina dovolj sredstev za najnujnejše življenjske potrebe. Prav bi sicer bilo, da bi možje-delavci zaslužili toliko, da bi se žene-matere posvetile zgolj družini in predvsem vzgoji otrok. Če pa temu ni tako, potem ni drugega izhoda, da se zaposle tudi žene, samo če se morejo.

Seveda pa žene-delavke ne bi smele služiti za mnogo nižjo mezdo kakor moški. Kajti s tem se le znižuje po-

vprečje delavske mezde. Zena nastopa na delovnem trgu kot konkurent moža-delavca zato, ker je pripravljena služiti za nižjo mezdo. Če bi se ta konkurenca še stopnjevala, bi kmalu nastal položaj, da bi bile splošne mezde tako zreducirane, da bosta mož in žena-delavka zaslužila komaj toliko, kolikor je svoj čas zaslužil mož sam. Delodajalec je na ta način dobil dvoje delovnih moči za ceno, za katero je svoj čas imel le eno delovno moč.

Kakšna je danes zaposlitev žen v obratih? Statistika OUZD kaže, da je bilo v obratih leta 1923. zaposlenih le 27.32 % žen, danes jih je pa že 36.27 %. Istočasno je pa na tisoče moških de-

Razgled po svetu

Socialno - gospodarski

Politični

Dobra svetloba —

dobro delo

Dobra svetloba povečuje učinek dela. Posebno se to pozna pri finejših delih. Nemški strokovnjaki za organizacijo dela so izračunali, da se z izboljšano in res primerno svetlobo poveča delovni učinek pri težkih, grobih delih za 5%, pri finejših delih za 15 do 20%, v specialnih primerih pa celo za več. V gornjih primerih ne gre zgolj za umetno svetlobo. S stalnim in vestnim snaženjem oken se svetloba v delavnice in pisarnah znatno povečuje. Tako se je moglo lansko zimo v nekaterih podjetjih, kjer so poprej delali v zimskem času izključno le pri električni razsvetljavi, po rednem in temeljitim snaženju oken in steklene strehe vršiti redno delo od 9. ure dopoldne do 15. ure popoldne brez umetne razsvetljave.

Delavstvo na Poljskem

Lani se je dvignilo število zavarovanih delavcev na Poljskem za 506.000 na 2.130.000. Porast delavstva se je pokazal zlasti v manjših industrijah, ki zaposlujejo manj kakor 20 delavcev. S porastom zaposlenosti so se dvignile tudi mezde in plače, in sicer je znašala lani povprečna delavska mezda na teden 29.90 zlotov ali po 78 grošev na uro, kar pomeni, da so narasle v zadnjih štirih letih povprečno za 9%. V isti dobi se je dvignila zaposlenost v poljski industriji za 35 do 37%. Poljski delavec je v borbi z delodajalci za svoje pravice zelo odločen in dosleden. Leta 1933. je bilo na Poljskem 631 stavk, pri katerih je sodelovalo 343.000 delavcev iz 7282 podjetij; leta 1934. je stavkalo 369.000 delavcev v 9416 podjetjih in v 934 stavkah; leta 1935. je stavkalo 450.000 delavcev v 1631 stavkah; leta 1936. ki je bilo leto najostrejših borb za plače na Poljskem, je sodelovalo v 2056 stavkah 675.000 delavcev, zaposlenih v 22.016 industrijskih podjetjih; te borbe so se raztegnile tudi na leto 1937., ko je stavkalo v 22.058 podjetjih 534 tisoč delavcev. Sorazmerno manj stavk je bilo lani, ko je stavkalo v 1457 stavkah in v 9461 podjetjih le 268.811 delavcev. Dodati moramo še, da so imeli stavkujoči delavci v 86% uspeh.

Češki žulji v Nemčiji

Kakor poročajo praški listi, je odšlo do 5. avgusta t. l. iz Češke in Moravske na delo v Nemčijo 60.392 delavcev in 22.687 delavk, med katerimi so vštete tudi one ženske, ki so zaposlene kot služkinje, in teh je največ. Sicer so pa Čehinje našle svoj kruh v Nemčiji kot pomožne delavke v tovarnah. V Nemčijo je odšlo največ čeških kovinskih, rudarskih, opekarških in železniških delavcev.

lovnih moči brez posla, med njimi mnogo nad polovico družinskih očetov. To je gotovo nezdrav pojav, ki ima za posledico, da je gospodarsko in socialno stanje delavstva vedno težavnejše.

Mislimo, da bi se nezdravo razmerje med številom zaposlenih moških in žen moglo urediti le na ta način, da bi bilo za vsako industrijo in obrt zakonito predpisano, v kakšnem odstotku morajo biti moške in ženske delovne moči zaposlene. Poleg tega bi se pa moralo tudi zakonito urediti, da se pri enaki storitvi ženske delovne moči ne bi smele slabše plačevati, kakor pa moške delovne moči. S tem bi bila odstranjena tendenca delodajalcev, da z zaposlitvijo ženskih delovnih moči pritiskajo na mezdo in da odvezemajo predvsem družinskim očetom prepotrebni zaslužek.

Senzacionalen preokret

Istočasno, ko so se diplomatične in vojaške delegacije Anglije in Francije sporazumevale s sovjetsko vlado v Moskvi o vojaški zvezi, ki bi bila seveda naperjena predvsem proti Nemčiji, je nemška trgovinska delegacija sklenila trgovinsko pogodbo z Rusijo. Z ruske strani se je razglašalo, da trgovinska pogodba z Nemčijo nima praktične vrednosti in da bo ostalo med obema državama tudi v gospodarskem pogledu po starem. Tudi angleško in francosko časopisje ni trgovinski pogodbi, ki jo je sklenila Nemčija z Rusijo, pripisovalo velike važnosti. Francoski in angleški diplomati so mirno sedeli v Moskvi in se lepo pogovarjali z Rusi in pošiljali v svet najoptimističnejša mnenja, da bo vse dobro zaključeno. Pogajanja so tekla počasi in delegacija je iskala vedno nove instrukcije iz Londona in Pariza. Razgovori so se vršili v ozračju nezaupanja. In upravičeno. Prav tiste dni, ko so Rusi še Angležem in Francozom obetali ugoden zaključek razgovorov, so se na tistem dogovorili z Nemčijo, da sklenejo dalekosežno nenapadno pogodbo, s katero je evropska politična situacija iz temeljev spremenjena.

Besedilo nenapadne pogodbe

Med sovjetsko Unijo in Nemčijo se je sklenil dogovor:

Čl. 1. Obe pogodbenici se obvezeta, da se bosta vzdržali vsakega nasilnega dejanja, vsakega napadnega postopka in vsakega napada druge na drugo, bodisi posamič ali pa skupaj z drugimi državami.

Čl. 2. Če bi bila katera izmed pogodbenic predmet napada katere druge države, ne bo druga pogodbenica te države z ničimer podpirala.

Čl. 3. Vladi obeh pogodbenic bosta v bodoče stalno v medsebojni zvezi s konzultiranjem, da se bosta vzajemno informirali o vprašanjih, ki se tičejo njunih skupnih koristi.

Čl. 4. Nobena od obeh pogodbenic ne bo sodelovala pri nobeni skupini držav, ki bi bila posredno ali neposredno naperjena proti drugi pogodbenici.

Čl. 5. V primeru spora ali spopada med obema pogodbenicama v kakršnihkoli zadevah bosta obe stranki uredili spor ali spopad izključno s prijateljsko izmenjavo misli ali pa po potrebi z arbitražno komisijo.

Čl. 6. Pogodba se sklene za dobo 10 let. Če je katera izmed pogodbenic ne odpove leto dni pred potekom, se njena veljavnost avtomatsko podaljša za nadaljnjih pet let.

Čl. 7. Pogodba se mora ratificirati v kar najkrajšem času. Ratifikacijski instrumenti se bodo izmenjali v Berlinu. Pogodba stopi v veljavo takoj po podpisu.

Vojna nevarnost

Nemčija uporno zahteva priključitev Gdanskega in svobodno cesto čez poljski koridor. Pa to je šele prva zahteva. Zname so že druge še večje zahteve. Nemčija zahteva, da dobi na severu svoje stare meje, kar pomeni konec Poljske. Seveda se v Varšavi ne mislijo vdati. Navzlic neuspehom z Rusijo sta Francija in Anglija pripravljene pomagati Poljski. Obe zapadni državi se namreč predobro zavedata, da bi za poraženo Poljsko prišel tudi končni obračun z versailleskim mirovno pogodbo. Nemčija bi postavila odločno zahtevo glede nove ureditve gospodarskega in političnega vpliva evropskih velesil v svetu in s tem v zvezi tudi zahtevo po novi razdelitvi kolonij. Vojna nevarnost ne obstoja samo zaradi Gdanskega in Poljske, ampak v vprašanjih, ki zadevajo obstoj Anglije in Francije kot velesile. Kakšno vlogo bo igrala Rusija

TEKOM TEDNA

Mezdana gibanja

Zahteva delavske mladine

Letošnje poletje so bile na različnih krajih organizirane počitniške kolonije za vajence. Slišali smo, da se nekateri vajenci niso mogli poslužiti dobrot počitniških kolonij, ker jim mojstri niso dovolili dopusta. Mislimo, da bi bilo prav, če bi organizatorji počitniških kolonij javnosti priobčili, kateri mojstri ne dovolijo vajencem odmora. Javnost naj pozna te mojstre, da bo prav imenoma ocenjena nesocialna miselnost nekaterih, ki so sicer drugače polni besedi, kako «četovsko» skrbje za vajence. Pravilno bi bilo, da bi se za vajence določili zakoniti letni dopusti. Če hočemo imeti zdrav pomočniški naraščaj, potem ne smemo dopustiti, da bi bil zamorjen telesni razvoj doraščajoče delavske mladine. Za svoja mlada leta morajo vajenci po večini trdo delati in to pod najneugodnejšimi delovnimi pogoji tako glede prehrane, kot glede nezdružljivih obratnih prostorov. O počitniških kolonijah šolskih otrok vedno radi povdarjamo, kako so potrebne in koliko otroci pridobijo na zdravju. Pa so vajenci še bolj potrebni odmora, ker so se tekom leta preko svojih telesnih moči naprezali in večkrat usodno za vse življenje telesno škodovali. Odmor, svež zrak v naravi in izdatna prehrana v počitniški koloniji bo vajenca obvarovala težkih obolenj in ga trdno usposobila za nadaljnje delo. Ker mojstri nočejo prostovoljno dovoliti vajencem letnih dopustov, je treba zakonitih predpisov. Socialne ustanove so pa dolžne, da organizirajo še več počitniških kolonij kot jih je pa bilo letos.

= Veliko zmago srbske vojske na Ceru je ob njeni 25letnici ljudstvo iz cele Jugoslavije kar najslovesneje proslavilo. Dne 16. do 19. avgusta 1914 je srbska vojska porazila neprimerno močnejšo avstro-ogrsko armado in jo pregnala iz srbskega ozemlja. Maščevana so bila grozodejstva, ki so jih zagrešili avstro-ogrski mogotci nad srbskim narodom. Spominsko slavje se je vršilo ob grobnici srbskih junakov v Tekerici. Med drugimi je govoril na spominskem slavju tudi ministrski predsednik Cvetković, ki je koncem svojega govora izjavil: «Težki in mučni časi, ki so prišli nad svet okoli nas, nas morajo ob 42. uri pomiriti, nas izmodriti in prepojiti z duhom cerskih herojev. Naj bi brezuspešna medsebojna trenja napravila

takrat, ko se bodo dokončno reševali evropski spori, ni še jasno in to navzlic nenapadalni pogodbi z Nemčijo. Mogoče si Rusija naravnost želi krvavega obračuna v Evropi, da bi potem v pravem času vojne utrujenosti nastopila kot razsodnik in odločilen faktor.

Mobilizacija in mirovni apeli

Po vsej Evropi se vrše mrzlične vojaške priprave. Kmalu ne bo države, ki ni mobilizirala vojaštva. V Angliji, Franciji, Nemčiji, Poljski in Italiji je že vse pod orožjem in obmejne fronte zascdene, kakor bi se imele že jutri začeti sovražnosti. V teh najkritičnejših urah je poslal ameriški prezident Roosevelt poziv italijanskemu kralju, da posreduje za mirno rešitev evropskega spora. Prav tako je v imenu severnih držav apeliral belgijski kralj na ves kulturni svet, da prepreči vojno, ki pomeni konec evropske kulture in civilizacije.

prostor bratski ljubezni Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki jim je ta država skupna, ki jim je edina rešitev, edina nada in edino jamstvo za njihovo boljšo in srečnejšo bodočnost. V teh naših prostranih mejah, pod tem našim lepim nebom in ob bogastvu, s katerim nas je narava obdarila, se lahko ustvari srečna, velika in zadovoljna jugoslovenska domovina, ki se bo s silo uprla vsem sovražnikom, pa naj pridejo od koderkoli.

= Utrditev prijateljstva. Po svojem nedavnem obisku v Trstu je predsednik jugoslovanske vlade Dragiša Cvetković poslal Mussoliniju brzojavko, v kateri mu je izrazil svoje globoko občudovanje nad socialno-političnimi ustanovami fašističnega režima. Istočasno je zagotovil Mussoliniju svoje iskrene simpatije in pa voljo jugoslovanskega naroda, da bi se prijateljski odnosi napram Italiji še bolj poglobili in okreplili s ciljem medsebojnega sodelovanja za mir in splošni napredek.

= V zadevi viničarskega reda je poslala banska uprava občinam opozorilo, da zaračunavanje deputatov v minimalno mezdo sicer ni dopustno, vendar se s tem višina dosedanjih celokupnih prejemkov nikakor ne sme znižati po določilu § 44, odst. 2. v. r., ki določa, da če ima viničar na dan, ko stopi ta uredba v veljavo, višje prejemke kot jih določa ta uredba, se ti prejemki pred 1. novembrom ne morejo spreminjati.

= Slovenski rudarji iz Francije so pretekli dni obiskali svojo domovino. Pripeljalo se jih je 160.

= Odkrivajo se novi zakladi. Zaradi odlične konjunktore, ki vlada za železo v Evropi, se je proizvodnja železa v obstoječih rudnikih in livarnah ne le močno povečala, temveč se odkrivajo dan za dnem nova najdišča te kovine. V naši državi so odkrili v zadnjem času okrog 10 novih ležišč železne rude, ki so izredno bogata in bodo že v bližnji bodočnosti pričela redno obratovati.

= Nafto iščejo sedaj pri nas na Hrvaškem v okolici Bujavice, kjer pridobivamo velike množine podzemnega plina, tudi Nemci, ki so vstopili s svojim kapitalom v naša že obstoječa tovrstna podjetja. V preteklih dneh so naročili v Nemčiji štiri najmodernejše vrtnalke naprave, ki bodo lahko dosegle pri vrtnanju 3000 metrov v zemeljsko notranjost in velja vsaka naprava okrog 7.000.000 dinarjev.

= Za kraljev rojstni dan, ki bo dne 6. septembra, so v teku v Beogradu velikanske priprave za čim slovesnejšo proslavo sedemnajstega rojstnega dne našega mladega vladarja.

= Elektrotehnični delavci v Zagrebu so stopili v stavko, ker niso mogli doseči sklenitve kolektivne pogodbe za zvišanje plač in skrajšanje delovnega časa.

= Opekarniško delavstvo podjetja bratov Bohn v Bedekovčini na Hrvaškem je stopilo v stavko, ker podjetje noče skleniti z njimi kolektivne pogodbe. V omenjenem podjetju stavka 360 delavcev.

= V savski banovini imajo 5050 učiteljev in učiteljic, ki poučujejo v 1925 šolah 280.000 otrok.

= Tovarna vagonov «Jasenica d. d.» v Smederevski Palanki tudi stoji v znamenju delavske stavke. Delavstvo je stopilo v stavko, ker podjetje noče ničesar slišati o sklenitvi kolektivne delovne pogodbe. Vsi dosedanjí poskusi za sklenitev pogodbe in likvidacijo stavke so bili brezuspešni.

= Proizvodnja zlata v najbogatejših zlatih rudnikih v južni Srbiji rapidno nuzaduje. Od povprečnih 37 kg čistega zlata v letu 1937. smo padli letos že na 26 kg mesečno.

Cevljska stroka

Cevljsko delavstvo v Žireh je bilo že od meseca aprila brez kolektivne pogodbe, za katero so se vršila pogajanja do 22. julija t. l. Pogajanja so bila otežkočena prav zaradi tega, ker je bil neugoden čas, slaba konjunktura in drugič zaradi tega, ker so pogodbo odpovedali delodajalci in je moralo delavstvo gledati, da si obdrži vsaj to, kar je imelo zagotovljenega s prejšnjo pogodbo. Pogodba sama na sebi, ki je bila podpisana 22. julija 1939, je bolj obširna, kot je bila prejšnja pogodba, posebno kar se tiče socialne in zaščitne zakonodaje ter ostalih splošnih določil, ki delavstvu izboljšajo njegove službene razmere, odnosno odnose do delodajalca, če jih seveda striktno izvaja delodajalec, odnosno če delavstvo zna braniti svoje pravice in pravilno čuva to, za kar se je borilo dolga leta.

Mezdne tarife pa so zaenkrat ostale take, kot so bile, kajti to je okvirna kolektivna pogodba, v kateri so v glavnem navedeni le vsi predpisi in odnosi med delodajalci in delavci ter pravice in zahteve teh. Sedaj pa lahko delavstvo v posameznih obratih z ozirom na posamezne razmere zahteva, da se preuredijo tudi tarifne postavke, da bodo ustrezale izvršenemu delu ter razmeram v posameznih obratih. V kolektivno pogodbo pa so se unesle prešivalke, ki so bile do sedaj izpuščene iz kolektivne pogodbe po neljubi pomoti. S to kolektivno pogodbo je narejen korak naprej in delavstvo samo si bo lahko v najbližji bodočnosti položaj izboljšalo, seveda če bo složno in enotno.

Živilska stroka

Mezdana gibanje pivovarskega delavstva pivovarne «Union» v Ljubljani se je zaključilo z delnim uspehom dne 26. julija 1939. Pri teh razgovorih so zastopniki delavstva vendar le uspeli, da bo tovarna dala vsem delavcem in delavkam za mesec junij, julij, avgust in september 1939 sledeče mesečne doklade:

Za mezdni razred	mesečna brutto z dnevno mezdo od:	doklada:
din 48.50	din 275.—	
din 40.—	din 230.—	
din 38.25	din 230.—	
din 35.50	din 210.—	
din 32.50	din 200.—	
din 24.—	din 150.—	

Že lansko leto je delavstvo dobilo pri pogajanjih približno iste doklade le v nižji odmeri ter samo za 3 mesece, dočim se je pri sedanjih pogajanjih doseglo, da bodo te doklade višje kot so bile lanskoletne in da jih bo delavstvo prejelo vse 4 mesece. S tem seveda delavcem ni bogve kako pomagano, toda vendar si bo malo opomoglo baš na jesen, kajti želja delavstva je, da se to izplača naenkrat in to na jesen, ko delavec najbolj potrebuje, saj mora obleči otroke in pripraviti najpotrebnejše za zimo. S tem pa vprašanje perečega delavskega vprašanja v pivovarni «Union» ni končano, kajti vsi se zavedamo, da težki gnotni in socialni položaj tega delavstva ne bo rešen s par tisočaki, temveč da mu bo treba enkrat za trajno izboljšati mezdo, s katero bo lahko vsaj skromno preživel svojo rodbino.

Rudarska stroka

Rudarsko delavstvo v Pečovniku pri Celju že dalj časa pripravlja gradivo za mezdana gibanje. To gradivo je sedaj zbrano in se bo še po redakciji obratnih zaupnikov in podružničnih odborov predalo na merodajno mesto, od koder delavstvo upa, da bo prejelo povišek temeljnih mezd in da se bodo tako temeljne mezde tega delavstva

približale oni sredini, ki jo prejema iste stroke delavstva v drugih rudnikih. Zahteve tega delavstva v mezdnem vprašanju so precejšnje, kar je popolnoma razumljivo, toda le dvomimo, da bo delavstvo doseglo to, kar zahteva. O nadaljnjih pogajanjih bomo poročali kasneje.

Lesna stroka

Mezdana gibanje lesnega delavstva v Ribnici se je 12. t. m. pozitivno zaključilo s podpisom kolektivne pogodbe. Po zadnji razpravi smo prišli že tako daleč, da so delodajalci pristali na podpis kolektivne pogodbe z malimi korekturami osnutka, ki ga je vložila strokovna organizacija. Vseeno pa so delodajalci sklenili, da ponovno vprašajo za mnenje Zveze industrijcev v Ljubljani o osnutku, ki ga je predložila strokovna organizacija. Zveza industrijcev je pregledala osnutek in dodala, odnosno predlagala delodajalcem nekaj sprememb, ki pa niso bile takega značaja, da bi delavstvo ne moglo sprejeti kolektivne pogodbe in zato je prišlo pri ponovnih razgovorih do sporazuma in se je tako kolektivna pogodba podpisala 12. t. m. Tako je delavstvo lesne stroke v Ribnici dobilo prvo kolektivno pogodbo, ki ureja delovne odnose tega delavstva. Kolektivna pogodba je z ozirom na ostale kolektivne pogodbe, če primerjamo, dobra in je odvisno sedaj od delavcev samih in obratnih zaupnikov, da posvete največjo pažnjo, da se bo kolektivna pogodba tudi v resnici izpolnjevala. V splošnem ima kolektivna pogodba vsa določila socialne zakonodaje in obrtnega zakona ter precej pomembnih določb za delavstvo. Plače delavstvu se bodo uredile po posameznih podjetjih, in sicer v teku enega meseca po podpisu kolektivne pogodbe s posebnimi tarifnimi lestvicami, delodajalci pa so pristali pri pogajanjih, da se bodo delavstvu plače deloma zvišale in uredile tako, da bodo odgovarjale posameznemu delu ter položaju delavca, ki ga zavzema v obratu. Delodajalci so tudi pristali na dopust, četudi zakon tega ne predvideva, in sicer za 5 let zaposlitve 2 dni dopusta. Poleg tega ima vse delavstvo pravico brez ozira na čas zaposlitve prost in plačan 1. maj. Če pa bi bil delavec zaprosen, da na ta dan dela, pa se mu mora plačati 100% povišek. V ostalem je še več sličnih točk, ki urejajo delavski položaj in s katerim bo delavcem, kakor tudi delodajalcem precej pomaganega, ker so tu točno označene pravice in dolžnosti posameznih, da tako ne bo moglo priti do sporov ter se bo tako boljše sporazumno delalo, kar bo koristno za obe strani.

Stavbna stroka

Ker bo stavbinska kolektivna pogodba koncem leta potekla, so se strokovne organizacije že začele zanimati za stvar in se že zbira potrebno gradivo za mezdana gibanje stavbinskega delavstva. To mezdana gibanje povzroča vedno veliko truda, dela in skrbi, toda letos smo začeli s pripravami že zgodaj in upamo, da bomo delo pravilno razdelili ter da bo temu prime-ren tudi uspeh.

Ugoden nakup manufakture pri

I. TRPIN - U

Oglejte si izložbe Blago in cene govorijo!

**INSERIRAJTE V
„NOVI PRAVDI“**

Iz naših delavskih krajev

Delegatski zbor

Redni letni delegatski zbor se bo vršil letos v Medvodah 10. septembra 1939 ob 9. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev in naznanila predsedstva.
2. Poročilo verifikacijskega odseka.
3. Poročilo centralnega tajnika.
4. Poročilo strokovnega tajnika.
5. Poročilo centralnega blagajnika.
6. Poročilo nadzorstva.
7. Volitve: a) izvrševalnega odbora, b) upravnega odbora, c) nadzorstva.
8. Samostojni predlogi.
9. Zaključek.

Po delegatskem zboru bo skupno kosilo in zato prosimo, da sporoče vsi tovariši, ki se udeležijo delegatskega zbora, medvoški podružnici število delegatov in ostalih tovarišev, ki bi želeli, da jim medvoška podružnica naroči ceno kosila. Popoldne bo medvoška podružnica razvila svoj društveni prapor, po razvitju prapora pa se bo vršila veselica.

Vse podružnice prosimo, da se sigurno udeležijo delegatskega zbora po svojih delegatih ter da pripeljejo seboj tudi ostalo članstvo, ki se bo udeležilo popoldanske svečanosti medvoške podružnice.

VSEM PODRUŽNICAM NARODNO STROKOVNE ZVEZE!

Podružnica v Medvodah razvije dne 10. septembra t. l. ob priliki delegatskega zbora svoj društveni prapor in prosi vse podružnice, da bi se te svečanosti udeležile po svojem članstvu v čim večjem številu. Razvitje prapora se bo vršilo ob 3. uri popoldne; po govorih in ostalih formalnostih pa se bo vršila narodna veselica. Ob tej priliki lahko podružnice prirede društven izlet v Medvode in se nato tudi udeležijo naše proslave. Posebno prosimo bližnje podružnice, da se proslave v največjem številu udeležijo po svojem članstvu. Če pa imajo podružnice, ki bi priredile izlet v Medvode, kake posebne želje, naj to nemudoma sporoče podružnici NSZ v Medvodah.

Maribor

Vsem izvoljenim obratnim zaupnikom. V nedeljo 3. septembra se vrši ob 9. uri dopoldne v tajništvu NSZ, Sodna ul. 9/III. prva seja vseh izvoljenih obratnih zaupnikov, ki pripadajo NSZ. Na seji se bomo pogovorili o zaupniškem tečaju, ki se bo vršil v teku septembra.

Lepo zborovanje delavstva Doctor in drug. V soboto 19. t. m. se je vršilo v dvorani gostilne Špuraj na Studencih zborovanje, katerega je sklicala podružnica NSZ v Mariboru. Še veliko pred določeno uro so jeli prihajati zaskrbljeni delavci in delavke, ki so skoro napolnili dvorano. Zborovanje je vodil podpredsednik tov. Albin Bajde, ki je uvodoma pozdravil navzoče ter izrazil zadovoljstvo, da se delavstvo zaveda resnosti časa in se v takem številu odzvalo vabilu NSZ. Podal je nato besedo tov. Kravosa, ki je obširno poročal o stanju delavstva v tovarni Doctor in drug ter o korakih, ki so jih podvzele vse tri strokovne organizacije za zboljšanje tega položaja. Za njim sta govorila še za JSZ g. Janez Pestotnik in za SDZJ g. Stanjo Vidovič, ki sta dopolnila izvajanja tov. Kravosa ter priporočala delavstvu, naj se zaupa strokovnim organizaci-

jam in jim da tako možnost, da pooblaščen lahko nadaljujejo borbo za zboljšanje položaja. G. Vidovič je ob koncu prečital spomenico, ki so jo strokovne organizacije poslale merodajnim činiteljem: Z viharnimi aplavzi se je vse zbrano delavstvo izreklo za spomenico. Zborovanje, ki je trajalo skoro tri ure, je nato zaključil tov. Bajde s pozivom, naj se delavstvo tudi prihodnjega zborovanja, ki bo v kratkem, udeleži v tako lepem številu.

Jesenice

Zdravstveno stanje jeseniškega delavstva je razvidno iz letnih poročil krajevne bratovske skladnice, kjer je včlanjena ne samo večina jeseniškega delavstva, ampak tudi večina jeseniškega prebivalstva. V preteklem letu je znašal povprečni stalež zavarovancev 3969, za 625 več od l. 1937. Družinski članov je bilo zavarovanih 5593, napram 5131 v letu 1937. V neugodnem je bilo 31. decembra 1938 zavarovanih 3686 članov, 87 rentnikov, 14 vdov, 17 sirot in 4 sorodniki. Pokojniški oddelek je imel 3465 članov, 2104 žena, 3249 otrok, 270 novoukopenjencev, 142 vdov, 69 sirot in 2 sorodniki. Po kategorijah so bili člani razdeljeni: izven 87, prva 327, druga 1434, tretja 614, četrta 680, peta 278, šesta 45. Iz navedenega se more deloma sklepati na plače, številčno stanje družin in splošen socialni položaj jeseniškega delavstva.

Lani je bolniški oddelek nudil svojim članom zdravljenje v 2636 primerih, 66,4%, za 49.099 bolniškimi dnevi. Med temi je bilo 699 primerov povzročenih z obratnimi neugodami. Ambulantno se je zdravilo 4872 članov. Hranarina se je izplačala za 43.718 dni (napram 32.939 lani). Zdravljenje se je nudilo 7064 družinskim članom. V bolnicah se je zdravilo 1589 članov z 11.231 dnevi in 1018 družinskih članov z 9457 dnevi. Smrtnih primerov je bilo 25. Z rentgenskimi aparati je bilo preiskanih 635 oseb, fotografiranih 750. Na aparatih za diametrijo se je zdravilo 297 oseb in obeleženo z višinskim soncem 57. Od boleznih je najbolj pogosta pljučnica. Pljučne bolezni so dokaj razširjene. Stroški za enega bolnika v l. 1938. so znašali 41.81 din. Posamezna obolenja so trajala povprečno 18,6 dneva. Na hranarini je bilo izdanih 1.064.141 din.

Iz navedenega je razvidno, da je zdravstvo jeseniškega delavstva kljub naporom, da bi se poboljšalo, nezadovoljivo. Eden važnejših vzrokov je vsekakor pomanjkljivost starih bolničnih prostorov, ki niso mogli ustrezati rastočim zdravstvenim potrebam. Premala pažnja se je brez dvoma polagala na preventivno zdravljenje, ki je mnogokrat uspešnejše in cenejše. Mnogo večja pažnja bi se morala posvetiti tudi zdravstvu jeseniške delavske mladine. In težki tisočaki, ki se vlagajo v dokaj nerentabilna in splošno malo koristna podjetja, bi se mogli koristneje naložiti v higienskem, vsemu delavstvu pristopnem kopališču z dečjim igrališčem. Število obrtnih neugod bi se dalo omejiti z izboljšanjem varnostnih naprav.

Na bodoči razvoj zdravstva jeseniškega delavstva pa moremo gledati z optimizmom. Krajevna brat. skladnica je odločno podvzela akcijo za izgraditev nove moderne urejene bolnice, ki

Vsaki osebi — družini nudi stalni zasluzek „MARA“ Maribor, Orožnova 6
Celje, Slomškov trg 1

Platilnica — razpošiljalnica nogavic in pletenin

bo v vseh pogledih zadovoljevala krajevne potrebe. Nagradni tečaj za idejni osnutek, ki je bil razpisan 22. januarja t. l., je kot najboljši osvojil projekt ing. arh. Miroslava Kosa. Z gradnjo bolnišnice, ki bo stala na zapadnem Plavžu na kompleksu 16.822 kvadratnih metrov, se bo pričelo predvidoma že to jesen. — pk.

Hudajama-Laško

Odbor NSZ poziva vse tovariše Goštilničarske pivovarne v Laškem, da v

najkrajšem času poravnajo svoje obveznosti napram podružnici, da bodo v redu prejeli časopis. Kakor je razvidno iz mezdnih poročil, smo v mezdnem gibanju in zato je potrebno, da se delavstvo enotno oprime organizacije ter izvrši tudi svoje dolžnosti napram organizaciji. Vsi pa se moramo zavedati, da je le v organizaciji in enotnem nastopu moč in uspeh delavstva. O razgovorih, ki so se vršili radi kolektivne pogodbe ter o bodočih razgovorih bomo poročali na enem prihodnjih sestankov.

Na vprašanje - odgovor

Franc K. — Javornik. — Moj bratranec, zaposlen pri lesni industriji, se je med delom ponesrečil. Prvotno na neugodo ni polagal važnosti. Misli je, da se bo kmalu pozdravil in da neugoda ne bo imela nobenih posledic. Zadnje tedne pa čuti vedno večje bolečine v notranjosti. Ali še lahko prijavi neugodo in kaj mu je v tem slučaju storiti? — Zahtevek po neugodni renti zastara v enem letu, odkar se je pojavila posledica neugode, najkasneje pa v dveh letih po neugodi. Kdor zamudi ta rok, ne more več uveljaviti svojih pravic. Če ni podjetje prijavi neugode, jo mora prijavi poškodovanec sam in zahtevati dajatve. Prijavo mora nasloviti poškodovanec na OUZD. Samo prijava zdravniku ne velja.

Angela V. — Kranj. — Prosim, sporočite mi, ali velja zame poselski red,

ali obrtni zakon, kot za druge delavce. Pri gospodarju opravljam hišna dela, vendar sem pa redno zaposlena tudi v obrtni delavnici. — Naredba o hišnih in gospodinjstkih poslih velja za tiste, ki opravljajo gospodinjstva dela v potrošnem gospodarstvu rodbine ali posameznika, ki je namenjeno zadovoljiti osebne, materialne človekove potrebe, n. pr. služkinje, kuharice, sobarice, ne pa pestunje. Po § 7 uredbe ne veljajo njene določbe za osebe, ki so razen v gospodinjstvu redno zaposlene tudi v obrtnem in poljedelskem obratu. Če je ta zaposlitev znatna, dasi ni treba, da bi bila pretežna, potem spada službojemnik pod določila obrtnega zakona. V Vašem slučaju nedvomno spadate pod obrtni zakon in za Vas poselski red ni merodajen.

Zamenjava delavskih knjižic

V zadevi zamenjave dosedanjih delavskih knjižic je izdala kr. banska uprava sledeča navodila:

«V smislu čl. 9. odst. 3 pravilnika o izvrševanju uredbe z zakonsko veljavo o legitimacijah (posl. knjižicah) delavcev in nameščencev je smatrati vsa opravila, ki so potrebna pri izdajanju poslovnih knjižic, kot zelo nujna. To pospešno poslovanje zahteva tudi okolnost, da morajo biti do konca tega leta vse do sedaj veljavne delavske knjižice zamenjane z novimi. Od 1. januarja 1940 dalje ne bo namreč noben delavec in nameščeneec, ki ne bo imel nove poslovne knjižice, več pravilno zaposlen in se bo proti vsakemu, ki ne bo upošteval zadevnih predpisov, postopalo v smislu čl. 15. uredbe.

Nadalje se opozarjate, da so vsa izkazila, ki jih službojemalec potrebuje zaradi izdaje poslovnih knjižic v smislu čl. 14 uredbe oproščena vseh državnih in samoupravnih taks in doklad.

Ali že veste?

— da poročajo italijanski listi, da je ponudila angleška vlada jugoslovanski in bolgarski vladi v cilju široke finančne pomoči začetni kredit po 150 milijonov dinarjev, toda le pod pogojem, da se obe državi zavežeta, da bosta ohranili v primeru mednarodnih sporov in spopadov kar najstrožjo in popolno nevtralnost;

— da moramo uvoziti letos iz tujine nad 1000 vagonov slakorja po visoki ceni, dočim istočasno propada pri raznih kmetijskih zadrugah za pridelovanje sladkorne pese ogromna množina sladkorne pese, ki je kartelirane sladkorne tovarne nočejo odkupiti od zadrug, temveč le od posameznikov in da sladkorne tovarne le malenkostno obratujejo, pa vendar istočasno svojim židovskim in inozemskim lastnikom iz-

plačujejo 30 do 40 odstotno dividendo;

— da živi v Bosni in Hercegovini po podatkih zadnjega ljudskega štetja iz leta 1931. še 16.471 Nemcev, ki se pa v tretji generaciji, kakor piše časopis «Volkstum im Südosten», že docela asimilirajo in sploh že več ne znajo nemško;

— da gradijo v Berlinu nov velikanski kolodvor, ki bo nosil Mussolinijevo ime, kakor bo tudi dosedanja Hitlerjeva cesta prekrščena v Mussolinijevo cesto;

— da ima glavno mesto vrbaske banovine Banjaluka le okrog 29.000 prebivalcev, pri tem pa kar 95 km dobro zgrajenih in urejenih občinskih cest in ulic;

— da se nahaja angleški sredozemski glavni utrjeni otok Malta v pravem vojnoprivrajnem stanju in da so postavljene na njem tudi že vse profiletalske baterije na svoje strateške položaje;

— da se mudijo ugotovitvah angleške tajne policije na ozemlju Anglije, Francije in Združenih držav ameriških najmanj 5000 sovražnih volunov;

— da je Turčija obvezana, da v primeru vojne podpre Anglijo in Francijo v Srednji Aziji vse do ustja Nila in da stopi istočasno v akcijo s svojimi četami tudi na Balkanu;

— da so vse južnoameriške države naročile v Združenih državah severnoameriških ogromne množine orožja, streliva in drugega vojnega materijala;

— da je ugotovila najstrožja preiskava angleških oblastev, da podpira irske teroriste z denarjem in z bombami neka evropska velesila;

— da bomo z letošnjo jesenjo pričeli pridobivati v novi topilnici svinca v Zvečanah in Južni Srbiji na leto po približno 70 ton čistega srebra iz svinčenega koncentrata, ki smo ga doslej izvažali v tujino, ki se je tako okoriščala z našim srebrom zastoj.

— da gradijo Združene države severnoameriške trenutno svojo 101. veliko vojno ladjo;